

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНОСТІ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ НВК

Інноваційна
школа

УДК 37.062

У статті висвітлено досвід роботи закладу освіти щодо організації та інтеграції педагогічної діяльності з метою розв'язання проблеми наступності між дошкільною ланкою та першим ступенем у системі безперервної освіти. Автор окреслив основні етапи роботи колективу з оновлення та зближення змісту дошкільної та початкової шкільної освіти, розробки наскрізних програм навчання та єдиної організаційної основи навчально-виховного процесу в закладі, а також створення умов для виявлення та розвитку здібностей і обдарувань вихованців у позаурочний час.

Ключові слова: безперервність та наступність педагогічного процесу гуманітарного спрямування, єдиний освітній процес, новий тип освітнього закладу, нові форми нерегламентованої позанавчальної діяльності дітей, умови для формування духовних цінностей, повага до особистості дитини.

Приводячи вперше дитину до дитячого садочка, батьки сподіваються, що обраний ними навчальний заклад на багато років стане для неї рідною домівкою, яка поєднає в собі тепло, турботу, любов до дітей і водночас можливість розвитку творчого та особистісного потенціалу малечі.

У 1995 році стало зрозумілим, що замалими стають рамки звичайного дитячого садочка, що час потребує іншого підходу до системи освіти. Ми першими в Дніпропетровській області об'єднали під своїм дахом дітей від 2 до 10 років та втілили в життя ідеї безперервності та наступності дошкільної та початкової шкільної освіти в умовах навчально-виховного комплексу „Дитячий садок –

початкова школа” гуманітарного та художньо-естетичного спрямування.

На час створення НВК були відсутні „Положення про навчально-виховний комплекс”, Державні стандарти дошкільної та початкової шкільної освіти. Лише через декілька років почнуть розроблятися проекти Закону України „Про освіту”, „Про дошкільне виховання”, Закон „Про загальну середню освіту”. Та вектор інновацій в освіті вже почав спрямовуватись у площину цінностей особистісного розвитку дитини, варіативності закладів освіти.

**Тамара
КУЛЬЧИКОВСЬКА**

Директор навчально-виховного комплексу „Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад” № 25 „Волошка” м. Дніпро-дзержинська

Директор школи, ліцею, гімназії № 5'2013

Тому ми обрали такий варіант зближення та оновлення змісту дошкільної та початкової освіти, який дійсно відповідає сучасним провідним принципам – *гуманітаризації та гуманізації, наступності та єдності*. Як відомо, ця тенденція простежується і в освітніх реформах зарубіжних країн, зокрема шляхом уведення до навчальних планів предметів гуманітарного та художньо-естетичного циклів, що вплинуло й на наш вибір.

У перші роки існування НВК першочерговими завданнями для нас були: забезпечення плавного переходу від дошкільного дитинства до навчання в школі, забезпечення процесу становлення особистості дитини, розвиток творчого та духовного потенціалу вихованців.

Розв'язання проблеми наступності між дошкільним відділенням та початковою школою ми вбачали в об'єднанні цих ланок у єдиний процес.

Відомо, що в навчальній діяльності цей принцип реалізується через послідовність та системність розміщення навчального матеріалу, у вихованні ж – як процес, що поєднує органічно пов'язані між собою етапи: дошкільне виховання, виховання в початковій, основній та старшій школі.

Тому, **НАСТУПНІСТЬ** як закономірність розвитку, повинна обумовлювати зв'язок того, що досягнуто, й того, що буде служити подальшому розвитку дитини.

Ми розуміли, що педагогічний процес двох початкових ступенів освіти повинен мати цілісний, послідовний та перспективний характер за умови реалізації єдиної лінії розвитку дитини на етапах дошкільного та початкового шкільного дитинства.

Щоб вирішити ці завдання, необхідно було переглянути та розробити:

- загальні підходи щодо організації та зближення навчально-виховного процесу;

- послідовне програмово-методичне забезпечення гуманітарного спрямування в роботі обох ступенів освіти;
- оптимальні форми організації та методи навчання як у дошкільній установі, так і в початковій школі;
- критерії визначення готовності дитини до початку шкільного навчання;
- загальні підходи щодо забезпечення психологічного супроводу перебування дитини в закладі;
- загальні принципи підбору та розстановки педагогічних кадрів.

Створюючи **новий тип освітнього закладу**, що реалізує програми дошкільної та початкової шкільної освіти та поєднує виховання та навчання в цілісний педагогічний процес, ми вирішили побудувати його на *єдиній організаційній основі*, що несе в собі:

- нову організацію предметного розвивального середовища для забезпечення різноманітної діяльності дітей з урахуванням їх вікових та індивідуальних інтересів;
- раціональну, гнучку організацію життєдіяльності вихованців, що відповідає психофізіологічним вимогам та сприяє загальному розвитку та збереженню психічного та фізичного здоров'я дітей;
- безперервність та наступність педагогічного процесу гуманітарного спрямування, в якому попередній період розвитку містить зачатки наступних новоутворень (програмовий матеріал розташований у єдиній послідовності з урахуванням дитячої компетентності);
- розвиваючий характер навчання, що базується на дитячій активності, використанні різноманітних форм організації навчальної діяльності;
- психологічний супровід перебування дитини в закладі та своєчасне усунення психофізичних недоліків у розвитку вихованців;
- забезпечення всім дітям рівних

можливостей для старту в шкільному навчанні;

- інтеграцію програмових областей знань, що забезпечує цілісне сприйняття картини світу;
- повагу до особистості дитини, орієнтацію на її творчі здібності та уподобання, потреби та інтереси;
- форми нерегламентованої позанавчальної діяльності дітей (гуртки, заняття за інтересами, клуби, секції тощо.)

Уявіть наші почуття, коли через 5 років прийняття Державного стандарту початкової освіти в Україні підтвердило правильність нашого вибору. Англійська мова стала обов'язковим предметом початкової школи. А ще через 5 років у програмі школи I ступеню було введено вивчення етики, російської мови. У роки ж створення НВК для нас важливо було, щоб заклад став привабливим для батьків, щоб наш варіант освіти був сучасний та мав, як кажуть, своє обличчя.

Сьогодні в закладі є всі умови для повноцінного, змістовного, цікавого навчання та виховання дошкільників і молодших школярів. У нас функціонують групи раннього віку, дошкільне відділення та початкова школа, яка нараховує 4 класи, обладнано кабінети іноземної мови, образотворчого мистецтва, психолога.

Головні завдання в роботі педагогічного колективу – забезпечення процесу становлення особистості вихованців, цілеспрямований вплив на розвиток їх здібностей, формування навчальних умінь та навичок, бажання вчитись, створення умов та належного середовища для самовираження дошкільників та учнів у діяльності різного спрямування, забезпечення наступності в роботі обох відділень комплексу.

Здійснення цих завдань обумовлено всією системою освітньої роботи колективу. Та переважна роль у їх реалізації належить предметам гуманітарного напрямку, які дають змогу

дітям краще розкритися та пізнати себе, навколишній світ. Програми освітньої діяльності закладу відповідають вимогам державних стандартів та профілю роботи закладу. Разом з предметами Державного стандарту освіти, учні початкової школи вивчають російську мову та літературу, основи етики та етикету, хореографію, поглиблений курс англійської мови за програмою для спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземної мови, поглиблений курс образотворчого мистецтва за програмою Б.Неменського. За 17 років роботи НВК ми переконалися в ефективному поєднанні інваріантної та варіативної складової змісту освіти.

З метою забезпечення наступності в організації навчально-виховного процесу підготовчі курси англійської мови, образотворчого мистецтва, хореографії діти починають вивчати в дошкільному віці за спеціальними програмами для дошкільників. Піклуються педагоги та психолог і про своєчасний та повноцінний розвиток пізнавальної, мотиваційної та емоційно-вольової сфери майбутніх школярів, їх соціалізацію.

Основним базовим орієнтиром, яким керуються педагоги дошкільної ланки, є програма виховання й навчання дітей „Дитина”, на підставі якої творча група педагогів дошкільної ланки розробила авторську модель перспективного та щоденного планування освітньо-виховної роботи з дошкільниками на кожній віковій групі. Вона забезпечує цілісний підхід до виконання базового компоненту дошкільної освіти та є простором для творчого використання навчально-виховних інноваційних технологій. У 2011 році ми розпочали поетапне впровадження програми розвитку дітей старшого дошкільного віку „Впевнений старт”.

Навчальна та позакласна діяльність – два аспекти єдиного освітнього процесу. Однак, згідно з концепцією нашого закладу, позакласна

діяльність відіграє особливу роль у розкритті творчого та духовного потенціалу вихованців НВК.

У НВК створені умови для формування духовних

цінностей та позитивних особистісних якостей дитини через залучення її до різних видів художньої діяльності, яка включає зображувальну, музичну, художньо-мовну та театралізовану. На нашу думку, найбільш ефективним шляхом вирішення проблеми розвитку духовності у дітей є залучення вихованців НВК до участі в таких видах мистецької діяльності, які виконують функцію позитивно-емоційного та духовного збагачення, натхнення, що сприяє витісненню тривожності, напруги, почуття безпорадності.

Педагогічний колектив дотримується аксіоми: всі діти здібні! Треба лише створити умови для прояви та розквіту цих здібностей. У закладі працює шість гуртків художньо-естетичної спрямованості, і це є прекрасним стартовим майданчиком для розвитку особистісного, творчого та духовного потенціалу наших вихованців.

Протягом багатьох років функціонує вокальна студія „Волошка”, в якій співають дівчатка та хлопчики, учні та дошкільнята. Сьогодні неможливо перелічити, скількох дітей Інна Терентіївна Козлова, керівник вокальної студії, навчила співати, скільком прищепила „святую до музики любов”.

„Засіяти добром дитячі душі!” – це головний девіз „Театру етичних міні-актор”, який організовує практичний психолог закладу Фортунатова М.О. Спрямованість діяльності

Оркестр музичних інструментів

„Театру етичних мініатюр” є саме тим підґрунтям, на якому зростає духовно багата, морально свідомо особистість, котрій притаманні одвічні ознаки людської краси: доброта, милосердя, працелюбність, порядність, доброзичливість.

Гурток театральної ляльки, роботу якого очолює вчитель образотворчого мистецтва Плотниченко Юлія Вікторівна, допомагає учням пізнати та реалізувати себе, свої творчі здібності, бо лялька, створена руками дитини, — це її внутрішній світ, це втілення її мрій, відображення її душі. І як потім цікаво усім разом придумати та розіграти лялькову виставу, де улюблені іграшки оживають та поринають у світ казкових пригод та мандрівок!

Бажаючі можуть відвідувати заняття оркестру музичних інструментів, до складу якого входять понад 40 дошкільників та молодших школярів. У репертуарі оркестру й сучасні, й класичні композиції: від джазу та рок-н-ролу до народних українських мелодій. А керує роботою оркестру музичний керівник Козлова І.Т. — людина, безмежно закохана в свою справу!

Творчою родиною закладу є Театр моди „Авангард”, який поєднує в собі засоби образотворчого мистецтва, музики, танцю, пластики, модельного та акторського мистецтва. Театр нараховує 14 колекцій, у яких більше ніж 90 моделей. Кожна нова колекція — це

Театр моди „Авангард” нараховує 14 колекцій, в яких більше ніж 90 моделей

злиття творчої ідеї, матеріалу, праці в єдиний твір мистецтва. А далі – дефіле колекцій чи театральне шоу, в якому беруть участь і дошкільнята, й учні початкової школи! Протягом багатьох років очолюють роботу Театру моди вчитель образотворчого мистецтва Плотниченко Юлія Вікторівна та хореографи НВК Левицька Лариса Анатоліївна та Штепенко Лариса Анатоліївна.

НВК № 25 – це скарбниця, де створені умови для особистісного зростання дітей, творчого та духовного становлення, адже краса мистецтва завжди поряд, а майстерність педагога виявляється в умінні використовувати прекрасне як засіб формування всебічно та гармонійно розвиненої сучасної особистості.

17 років тому в нашій лексиці не було слова „імідж”. Тоді актуальними для нас були слова „вижити”, „довести право на існування”, адже не секрет, що не всі позитивно сприймали ідею створення НВК, а сприймали нас, як щось нетипове та незвичне. Сьогодні немає сумніву в правильності нашого вибору. Практика показує, що **в умовах НВК ми маємо можливість:**

- системно відстежувати індивідуальний розвиток кожної дитини протягом тривалого часу й використовувати ці результати для створення найсприятливіших умов для кожного вихованця;
- коригувати навчальні програми, створювати „наскрізні” програми та методики навчання й розвитку дітей з урахуванням вікових та індивідуально-типологічних особливостей кожного;
- максимально використовувати сензитивні періоди для розвитку тих чи інших психічних функцій, які будуть фундаментом для подальшого успішного розвитку дитини;
- інтегрувати соціально-виховні зусилля єдиного педагогічного колективу та батьків на розкриття

та задоволення актуальних потреб особистості вихованців;

- значно скоротити терміни адаптації першокласників до навчання в школі, чому сприяють режим НВК, сприятливий психологічний клімат закладу, звичність обстановки, знайомий дитячий колектив. І це дуже важливо, адже відомо, що від того, як проходить цей, один із найважливіших та найважчих переломних періодів у житті дитини, багато в чому залежить її емоційний стан, працездатність, здоров'я, успішність навчання не тільки в початковій школі, а й у наступні роки.

В умовах НВК ми маємо можливість здійснювати двосторонній зв'язок між дошкільною ланкою та початковою школою за наступними напрямками:

1. Між педагогами-дошкільниками та вчителями молодшої школи. Це взаємовідвідування занять і уроків, проведення спільних педрад, консультацій, семінарів, тренінгів, конференцій тощо. Ці методичні заходи дають можливість педагогічному колективу НВК розв'язувати всі питання, які виникають у процесі спільної роботи, виявляти недоліки, що заважають здійсненню наступності в роботі, визначати способи вдосконалення навчально-виховної роботи. Вихователі та вчителі завдяки таким заходам взаємозбагачуються знаннями стосовно вікових особливостей дітей певних вікових категорій, програмових вимог до них, форм та методів роботи з ними.

2. Між дитячими колективами дошкільної ланки та ланки початкової школи. Це різноманітні екскурсії, спільні заходи, шефська допомога та підтримка учнями малюків. Спілкування дошкільників з учнями позитивно впливає на взаємовідносини між дітьми. Між ними виникають товариські стосунки, дружба, у майбутніх учнів формуються пра-

вильні взаємини, культура поведінки, дисциплінованість, почуття обов'язку та інші якості, необхідні для навчання в школі, а в учнів школи розвиваються особистісні якості – вміння співчувати, дружельюбність, дбайливість, які так необхідні їм для подальшої соціалізації.

3. Спільна робота з батьками вихованців. Це проведення зборів майбутніх першокласників, організація тематичних виставок, стендів, консультацій, лекторіїв, спільних виховних заходів, участі в різноманітних тематичних проектах, „майстер-класів” для батьків майбутніх першокласників” [3, с. 9].

Наш заклад має свої здобутки: чисельні грамоти, дипломи та подяки, серед яких Почесна грамота Міністерства освіти України за участь у розробці Базового компонента дошкільної освіти; Почесна грамота Міжнародного товариства „Гулівер-інтернешінал” за участь у Республіканському конкурсі наочних посібників та дидактичних матеріалів; Срібна медаль VII Міжнародної виставки „Сучасна освіта – 2004”.

Ми пишаємося своїм колективом, у якому кожний педагог „серце віддає дітям”. Нам вдалося знайти ідею, що згуртувала всіх: педагогів, батьків та дітей, – створила команду однодумців, піднесла освітню роботу в закладі на рівень творчого пошуку, емоційної наснаги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Галан О., Наступність: шляхи реалізації // Початкова освіта. – 2001. – № 47.
2. Головань Н.О. Ми готові до школи. – К., 1993.
3. Забезпечення наступності у навчально-виховній роботі ДНЗ і школи / уклад. Т.Т. Чала. – Х.: Вид.група „Основа”, 2010. – 208 с.
4. Короткова В., Федорович Л. Наступність – основа функціонування навчально-виховного комплексу // Директор школи. – 2000. – № 41.

5. Навчання і виховання шестирічних першокласників: 36. статей. / Упоряд. К.С. Прищепа. – К.: Рад. шк., 1990.
6. Рожок Т.Л., Харматова В.Ю. Забезпечення наступності між дошкільним навчальним закладом та початковою школою // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – № 8. – С. 43 - 46.
7. Сіданич І. Школа – дитячий садок – освітній заклад майбутнього // Початкова освіта. – 2001. – № 41.

Тамара Кульчиковская

Обеспечение преемственности образовательно-воспитательного процесса в условиях НВК

В статье отражен опыт работы образовательного заведения по организации и интеграции педагогической деятельности с целью решения проблемы преемственности между дошкольным звеном и первой ступенью в системе непрерывного образования. Автор очертил основные этапы работы коллектива по обновлению и сближению содержания дошкольного и начального школьного образования, разработки сквозных программ обучения и единой организационной основы учебно-воспитательного процесса в заведении, а также создания условий для выявления и развития способностей и одаренности воспитанников во внеурочное время.

Ключевые слова: непрерывность и преемственность педагогического процесса гуманитарного направления, единый образовательный процесс, новый тип образовательного заведения, новые формы нерегламентированной внеучебной деятельности детей, условия для формирования духовных ценностей, уважение к личности ребенка.

Tamara Kulchikovska

Guarantee of continuity of teaching and educational process in conditions of TEC

Experience of educational institution's work is shown concerning organization and integration of pedagogical activity for the purpose to resolve the problem of succession between pre-school stage and the first grade of the continuing education system. The author exposed the main stages of collective work concerning renovation and drawing together a content of pre-school and primary school education, elaboration of "come-through" educational programs, a single organizational base of teaching and educational process in the institution, conditions for exposure and developing abilities and talents of foster-children at off-hour time.

Key Words: continuity and sequence of pedagogic process with humanitarian direction, unitary educational process, new type of educational institution, new forms of nonscheduled extra-curricular children activity, conditions to form mental values, respect to a child's personality.